

Marxismus-leninismus

— metodologický základ vojenské vědy

V posledních letech sledujeme v sovětském vojenskoodborném tisku, ale i v publicistické produkci spojeneckých zemí výrazný akcent na metodologické otázky vojenské vědy a vojenství vůbec. Za mnoho jiných můžeme uvést např. sborník „Marxismus-leninismus o válce a armádě“, vydaný Naším vojskem v roce 1971, záplavu publikací k vojenskoteoretickému odkazu klasiků marxismu-leninismu v souvislosti s jejich významnými jubileji, oficiální vojenské učebnice marxistické filosofie a řadu článků v sovětské Vojenské myslí. Zvláštní pozornost zasluhuje publikace „Metodologičeskoje problemy vojennoj teorii i praktiki“, která vyšla v roce 1966 a v rozšířeném vydání v roce 1969 a byla již přeložena v jiných socialistických zemích. U nás bylo např. přeloženo starší vydání z roku 1966, v NDR vydání z roku 1969. V posledních letech proběhla v SSSR řada teoretických konferencí a seminářů věnovaných výlučně nebo z velké části metodologické problematice vojenské nebo vojenské historické vědy. I náš časopis přinesl informaci o teoretické konferenci československých vojenských historiků, konané v lednu 1972. Její protokol otiskuje Historie a vojenství, dvojčíslo 1–2 z roku 1972.

Tyto akce jsou v plném souladu s linií naší strany, neboť řada stranických aktivů k vědě a plenum ÚV KSČ v říjnu 1972 k ideologické práci zdůrazňují význam

marxismu-leninismu jako světového názoru a jako metodologie dalšího rozvoje teorie a praxe.

Rostoucí význam marxisticko-leninské filosofie jako metodologie všech věd, včetně vojenské vědy, vyplývá z celé řady příčin.

Za prvé jsou to kvalitativně nové vědecké úkoly, vznikající v souvislosti s dalším rozvojem socialistické společnosti, výstavbou komunismů v SSSR, rozmachem světového komunistického a národně osvobozenického hnutí, upevňováním jednoty socialistických zemí a jejich obrany proti agresivním snahám soudobého imperialismu. Marxisticko-leninské teorie umožňují vědecky předvídat základní směry dalšího společenského pohybu, čímž se vytvářejí i reálné předpoklady pro koncepční, programový charakter naší politiky, umožňují, abychom se vyvarovali voluntarismu a subjektivismu, úzkoprsého praktikismu a vážných chyb. „...Pro každého je naprosto samozřejmé, že složité technologické postupy ve výrobě nelze realizovat bez příslušných znalostí a odborné průpravy. V daleko větší míře to platí i pro řízení a usměrňování tak složitého organismu, jakým je lidská společnost. Socialismus je naprosto nemyslitelný bez vědy.“¹⁾

Za druhé proto, že dynamický rozvoj socialistické společnosti, který je spjatý s probíhající vědeckotechnickou revolucí

¹⁾ Zasedání ÚV KSČ ve dnech 26.—27. října 1972 o hlavních úkolech ideologické práce po XIV. sjezdu KSČ, Praha listopad 1972, str. 33

vytváří z vědy jeden z rozhodujících faktorů dalšího společenského vývoje. Věda se stává výrobní silou. Věda, jež ve svém celku stojí před zcela novými úkoly, nemůže dát na kvalitativně nové otázky kvalifikované odpovědi, aniž by zdokonalila svůj teoretický a ideologický základ, své základní metodologická východiska. To je úkol o to složitější, že nové základní problémy života na zemi vyvstaly v době, kdy ještě existují třídně antagonistické síly, z velké části seskupené a organizované v třídně protikladných koaliciích.

Za třetí je význam marxismu-leninismu jako metodologie posilován ztřeštěním ideologického boje mezi kapitalismem a socialismem, důrazem, který soudobí strategové imperialismu kladou na ideologickou diverzi. V ideologickém boji, který zachvacuje nejen světový názor, ale i metodologickou oblast vědy, nemůže být neutralita, kompromisy a ústupky nebo dokonce smír. V. I. Lenin ve své době vyslovil stále aktuální myšlenku: "... otázka zní pouze takto: buržoazní nebo socialistická ideologie. Střední cesty není... Proto jakékoli oslabování socialistické ideologie, jakékoli zanedbávání této ideologie znamená zároveň posílení ideologie buržoazní."²) To plně platí i pro oblast metodologie. Vítězný nástup marxisticko-leninské ideologie vytvořil situaci, v níž je obtížné obhajovat idealistické názory otevřeně, proto se prosazují jinými prostředky za pomoci gnoseologie a logiky. K tomu v určitém smyslu vytváří podmínky rychlý rozvoj vědeckého poznání, který klade otázky metodologie do popředí. Proto je nutné věnovat výraznou pozornost ideologickým aspektům dané problematiky.

K tomu, abychom mohli vést úspěšný ofenzivní boj proti buržoazní ideologii, v tom i ve vojenskoteoretické oblasti, musíme znát dobře nepřítel, pozorně sledovat jeho nové koncepty a propagandistické přístupy, včas a rozhodně je odhalovat z pozic vědeckého světového názoru a vědecké metodologie.

Za čtvrté zdůrazňují marxisticko-leninské základy soudobé vědy i samostatné vnitřní potřeby rozvoje vědních disciplín a vědeckovýzkumné práce. Řešení nových úkolů spjatých především s vývojem socialismu a vědeckotechnickou revolucí vyvolalo explozi vědeckého poznání. Změnila se struktura vědy vertikálně i horizontálně. Dochází ke vzniku nových věd a ke zpřesňování předmětu zkoumání tradičních věd. Procesy diferenciací věd jsou nutně spojeny s integrací, která zabra-

ňuje přílišné atomizaci vědy a vědních poznatků. Tím roste současně i význam jednoty metodologických a světovýhých východisek diferencujících se vědních oborů.

Změny struktury soudobé vědy v rovině horizontální i vertikální vyžadují nové ujasnění základního obsahu a funkcí jednotlivých speciálních věd, jejich vzájemného vztahu a dalších metodologických problémů, které jsou z hlediska každé speciální vědy prvořadé. Řešení těchto otázek je především záležitostí filosofického přístupu, základních metodologických východisek založených na marxismu-leninismu.

Naznačené příčiny narůstající úlohy marxisticko-leninské metodologie plně platí ve vojenskoteoretické oblasti.

Požadavek adekvátního přehodnocení metodologického aparátu platí zvláště výrazně pro vědy, jejichž objektem zkoumání je válka a ozbrojená síla. Vojenství, jak je všeobecně známo, prodělalo a prodělává změny, které byly po pravdě označeny jako revoluční. Byla vytvořena nová materiálně technická základna vedení války, která způsobila ve svých důsledcích celkovou změnu charakteru války a způsobů vedení ozbrojeného zápasu. Tomu se musela přizpůsobit organizace druhů ozbrojených sil a druhů vojsk, teorie a praxe vojenského umění, příprava zázemí na válku, výchova a výcvik velitelských kádří i vojáků základní služby a další oblasti vojenské výstavby.

Soudobá revoluce ve vojenství si vyžádala přehodnotit pojmový aparát v několika rovinách:

- za prvé nahradit novými ty pojmy, které rozvoj teorie a praxe překonal;
- za druhé upřesnit tradiční, novému vývoji již neodpovídající pojmy tak, aby byly adekvátní novým změnám podmínek;
- za třetí, rozšíření tradičního pojmového aparátu vojenské vědy o zcela nové pojmy, aby byl schopen objasňovat nové procesy zasahující předmět a objekt zkoumání.

Tyto tendence můžeme sledovat ve všech diskusích o faktorech vítězství, o předmětu, obsahu a struktuře vojenské vědy, o úloze překvapení v soudobé válce, o nových formách strategické činnosti a vojenskostrategických rysech soudobé války, o její politické podstatě a celé řadě dalších kategorií. Poválečný vývoj si vyžádal rovněž zpřesňování objektu a předmětu zkoumání, zpřesňování místa vojenské vědy v systému věd zabývajících se

²) V. I. Lenin: Spisy sv. 6, SNPL Praha 1953, str. 396

zkoumáním války i ostatních věd. Základním předpokladem úspěšného řešení nových úkolů vojenské vědy bylo ujasnění především základních metodologických východisek.

V procesech poznávání vůbec a vědeckého poznání zvláště je důležité nejen vysvětlit, co je poznáváno, nýbrž i jak, jakou cestou, jakým způsobem je získáváno vědění. Jinými slovy, v poznání náleží mimořádná úloha metodě, s jejíž pomocí jsou získávány, prověřovány a v praxi realizovány získané poznatky.

Význam metody ve vědě vyplývá především z toho, že má objektivní základ, je odrazem zákonů té oblasti skutečnosti, kterou zkoumá daná konkrétní věda. Metoda je objektivní a nutný nástroj využívaný člověkem k teoretickému a praktickému ovládnutí určité oblasti skutečnosti. Na zvolené metodě závisí nejen charakter zkoumání, ale i dosažený výsledek, stejně jako na stupni rozpracovanosti a úrovni metodologie závisí úroveň vědy a efektivnost vědeckého poznání vůbec.

Metodologii můžeme určit jako učení o metodách; ta svým způsobem sama plní funkci metody a používá se jako nástroj řešení metodologických problémů.

"Svým obsahem má učení o metodách původ a podstatu té či oné metody jako vztah k druhým metodám, zvláštnosti jeho použití v specifických oblastech poznání i praxe."³⁾

Metoda bezprostředně vystupuje jako nějaký souhrn postupů, operací, s jejichž pomocí se řeší poznávací nebo praktické úkoly. Podle této vnější charakteristiky se metoda ve vztahu k teorii jeví jako prostředek získávání poznatků a jako vědění samotné. Avšak hranice mezi metodou a teorií je značně relativní. Vědění, představující obsah teorie, pomáhá dosahovat nových poznatků, správně působit v oblasti praxe. Metodologie jako učení o metodách se nevyčerpává popisem procedur výzkumu, ale vystupuje jako teoretické zdůvodnění z pozic určitého světového názoru té či oné teorie, východních principů poznávání a praktické činnosti vcelku. Jsou to rovněž vědecké teze, ale vystupují jako principy regulující další proces poznání. Každý objevený zákon nebo fundamentální teze se stává určitým regulátorem, který umožňuje další poznání předmětu.

Při charakteristice teoretického aspektu metodologie jako učení o metodách nemůžeme nevidět její aktivní stránku. Právě proto, že teorie a metoda nejsou v protikladu, reguluje metodologie další pozná-

vací a praktickou činnost, zabezpečuje řešení složitých metodologických otázek. Metodologie není přitom samostatnou vědou, ale především funkcí vědy, funkcí, kterou může plnit i jedna věda ve vztahu k vědě druhé, popřípadě několik vědních disciplín. Tak je tomu např. ve vojenské vědě, kde tuto funkci plní celá řada společenských, přírodních a technických věd.

Z hlediska struktury se metodologie vojenské vědy, obdobně jako jiných věd, člení na filosofickou, teoretickou a speciální část.

Filosofickým základem socialistické vojenské vědy je marxisticko-leninská filosofie, dialektický a historický materialismus, jehož nedílnou součástí je marxisticko-leninské učení o válce. Kromě toho zahrnuje metodologie vojenské vědy obecně teoretickou část, to znamená principy, kategorie a metody jiných věd využívaných ve vojenské vědě. Jako příklad můžeme uvést využívání vojenské historické vědy (historické metody ve vojenské vědě, matematiky, teorie řízení a podobně), které přitom tvoří organickou součást vojenské vědy. Kromě toho obsahuje metodologie vojenské vědy speciální část, to znamená aparát potřebný k převedení obecných pojmů na speciální metody vojenskoteoretické práce (např. cvičení a manévry, které se blíží co nejvíce charakteru soudobého ozbrojeného zápasu, zkoušky vojenské techniky apod.).

Tato struktura dává metodologii vojenské vědy, obdobně jako jiných věd studujících některou stránku vojenství, možnost přistoupit ke správným marxisticko-leninským pozicím k rozpracování předmětu a výchozích teoretických principů své vědy, ke zkoumání zákonů ozbrojeného zápasu, k určení a systemizaci pojmů a kategorií vojenské vědy, získaných poznatků a jejímu sepětí s praxí.

Význam marxismu-leninismu jako nejobecnějšího metodologického základu vojenské vědy vyplývá ze skutečnosti, že žádná věda nemůže se obejít bez filosofické, logické základny. To platí zvláště v dnešní době, kdy se poznání rozvíjí stále rychleji, jedny názory jsou překonávány a nahrazovány novými a věda vnika stále hlouběji do podstaty jevů a kdy to vše můžeme pochopit a ovládnout pouze ve světle objektivních zákonů poznání, objektivní logiky pohybu vědeckého myšlení.

Každý člověk a tím spíše vědec má nezbytně určitou představu o celé skuteč-

³⁾ Metodologické problémy vojenné teorie i praktiky, Moskva 1969, str. 18. Obdobně je určena i definice metodologie historické vědy ve sborníku prací sovětských autorů: "O metodologii vojenské historické vědy", vydal VHU Praha, prosinec 1971, str. 111.

nosti a postoj k této skutečnosti. To znamená, že má jasný nebo méně jasný, pravdivý nebo méně pravdivý světový názor, představu o životě a světě celku anebo, to nejčastěji, podvědomě ve své činnosti absolutizuje fragment skutečnosti, který je mu přístupný. Filosofie je uvědomění, systematická analýza této představy, důsledné budování tohoto postoje a postupování podle něho. Všeobecný postoj, který vyrůstá z věd, ovlivňuje a usměrňuje konkrétní metody jednotlivých disciplín a vytváří tak část jejich podstaty. Přitom filosofická představa vzniká na pozadí všech věd, to znamená na pozadí konkrétní totality zkušenosti koncentrované ve vědách. Současně platí, že jednotlivé vědní disciplíny a pojmy vznikají a vyvíjejí se ve světle a na pozadí představy a celé skutečnosti, závisí na dané konkrétní historické situaci, do níž organicky zapadají a jež vytvářejí podmínky pro směr výzkumu a možnosti rozvoje vědních disciplín. Toto filosofické pozadí je nezbytné, jde však o to, aby se adekvátně a pravdivě odrazilo v lidském vědomí a činnosti.

Nejobecnějším metodologickým základem vojenské vědy je marxistický filosofický materialismus, který řeší z pozic dialektického materialismu základní otázku filosofie, všestranně zdůvodňuje prvotnost hmoty a druhotnost vědomí, ukazuje cesty a charakter zpětného vlivu vědomí na bytí. Tím je dialektický materialismus východiskem řešení základních procesů vývoje vojenství.

Metodologická funkce marxistické dialektiky ve vztahu k socialistické vojenské vědě je podmiňována tím, že zákony dialektiky odrážejí podstatné a nezbytné spojení a vztahy, které se projevují v celé objektivní skutečnosti a mají všeobecný charakter. Proto jsou metodologickým prostředkem orientace ve výchozím empirickém materiálu při zkoumání zákonitostí působících v oblasti vojenství. Orientují vojenského vědce na objasnění těch konkrétních protikladů, jež byly příčinou vzniku a vývoje, objektivním základem jeho samovývoje — např. na odhalení protikladů, které jsou základem zákonitého vývoje organizace vojsk, vojenské techniky a vojenského umění, odhaluje změny v kvantitativním i kvalitativním vývoji daného jevu, orientuje na hledání podstatných změn určujících tendence vývoje. Zákony dialektiky umožňují pochopit dialektický charakter vztahu mezi novým a starým ve vývoji vojenské teorie a praxe a tím určit vztah současnosti k minulé historické zkušenosti, pochopit nové, které není prostou negací starého,

ale dialektickou negací se zachováním všeho kladného z předchozího vývoje.

Základní zákony dialektiky orientují tak badatele, kam v prvé řadě obrátit pozornost a jmenovitě v jakém směru využívat celého poznávacího aparátu k odhalení zákonitostí války a ozbrojeného zápasu a vojenství vcelku.

Metodologický význam pro vojenskou vědu mají rovněž kategorie materialistické dialektiky, jako jsou jednotlivé a obecné, obsah a forma, příčiny a účinek, podstata a jev, nutnost a nahodilost, možnost a skutečnost. V nich nachází ve vojenství výraz celá mnohostrannost zkoumaných procesů.

Materialistická dialektika jako věda o všeobecných zákonech vývoje je zároveň učením o poznání. Proto je nutné zdůraznit metodologický a světónázorový význam principů a kategorií marxistickoleninské teorie poznání, z nich především tezi o poznatelnosti světa, jednotě zákonů bytí a myšlení, aktivní úloze subjektu v procesu poznání, vztah subjektivního a objektivního, úloze praxe v procesu poznání a učení o pravdě.

Pro pravdivé objasňování společenských jevů, včetně oblasti vojenství, má mimořádný význam historický materialismus, jehož vytvoření klasiky marxismu-leninismu představovalo významnou vymoženost vědeckého myšlení, skutečnou revoluci v teorii společenského pohybu.

Kategorie historického materialismu ztělesňují nejen výsledky poznání, ale slouží i současně jako metodologická výzbroj při zkoumání všech společenských jevů. Patří sem především takové kategorie, jako společenské bytí, společenské vědomí, společensko-ekonomické formace, způsob výroby, výrobní síly, výrobní vztahy, třídy, stát, revoluce a další.

Zvláštní místo v řešení světónázorové a gnoseologické problematiky socialistické vojenské vědy má marxistickoleninská teorie války a armády jako nedílná součást historického materialismu a marxistickoleninské filosofie vcelku.

Funkčnost marxistickoleninského učení o válce a armádě vyplývá z podstaty a zvládnutí války a jejích mnohostranných vazeb na všechny ostatní stránky společenského života.

Válka je vedena vždy s určitými politickými cíli, je spojena se životem celé společnosti, který je utvářen určitými společenskými vztahy. Válku jako společensko-historický jev, součást a pokračování politiky nemůžeme vysvětlit bez znalosti zákonů společenského rozvoje. Všechny obecné otázky války, jako její podstata, místo a úloha v historickém procesu, při-

činy vzniku, podmínky odstranění, její spojení s celým systémem společenských vztahů, faktory určující průběh a výsledek války, činitelé vojenské síly státu a podobné otázky, mohou být v celé šíři objasněny jen na základě historického materialismu, který studuje zákonitě vazby společenského života.

Jelikož armáda odráží model společnosti a v její historii se shrnuje celá obecná historie, působí ve vývoji armády i ve vývoji společnosti společné zákonitosti — vztahy mezi lidmi ve společnosti i armádě jsou určovány materiálními prostředky výroby (i vedení války). Základním zdrojem rozvoje vztahů mezi jednotlivými složkami příslušníků armády jsou společenské vztahy platné v dané společnosti, které jsou příslušným způsobem modifikovány daným stupněm vývoje armád, jejich technickým vybavením, metodami řízení apod. V historii válek a armád hrají rozhodující úlohu zákony sociálně ekonomického a politického vývoje, zákony třídního boje.

Pouze na základě poznání objektivních zákonů společenského vývoje je možný skutečně vědecký dialekticko-materialistický výzkum zákonů ozbrojeného zápasu a vojenství celku. To je zcela v souladu s Leninovou ideou, že „dialektika žádá všestranné zkoumání daného společenského jevu a jeho vývoje a vysvětlování souvislostí vnějšího, jevového, se základními hybnými silami, s vývojem výrobních sil a třídním bojem.“⁴⁾

Z toho však neplatí, že zákony vývoje vojenství jsou přesnou kopií zákonů rozvoje společnosti. Zákony působící ve vlastní vojenské sféře mají svou vlastní specifiku. Odpovídají nejen sociálně politické podstatě armády, ale současně specifické armády, jejímu poslání a vojensko-technické stránce jejího vývoje. Různý stupeň obecnosti těchto zákonů určuje specifiku předmětu zkoumání marxisticko-leninského učení o válce a armádě jako součásti marxisticko-leninské filosofie a současně konkrétních věd, jako např. vojenská věda, vojenská historie, válečná ekonomie a další vědy zkoumající některou stránku vojenství. Marxisticko-leninská filosofie a jeho nedílná součást — marxisticko-leninské učení o válce a armádě vystupuje jako bezprostřední teoretický základ těchto specifických věd. Současně ovšem poznatky těchto konkrétních věd potvrzují, obohacují kategorie marxisticko-leninské filosofie.

Určením vztahu mezi marxisticko-leninskou filosofií a specifickými vědami je současně naznačena i funkčnost meto-

dologie specifických vědních oborů. Zdůraznění metodologické a světonázorové funkce marxisticko-leninské filosofie neznamená však, že existuje pouze jediná univerzální metodologie s různými modifikacemi, nebo že metoda konkrétní (specifické) vědy je pouze projevem některé ze stránek filosofické metody. Poslední metodologické materiály sovětské i naší produkce ukazují nesprávnost takového zjednodušeného přístupu.

Ve skutečnosti je sepětí filosofie a konkrétních věd značně složitější. Konkrétní věda, např. vojenská věda se zpravidla neříká dialekticko-materialistickou metodou přímo, ale snaží se ujasňovat, v jakých konkrétních formách je možné a nutné při zkoumání použít zákonů dialektické metody. Současně s tím si vojenská věda vyjasňuje funkci vlastních teoretických postulátů a obecných teorií příbuzných věd jak obecnějších, tak i stejného řádu při zkoumání těch jevů, jejichž studiem se daná věda zabývá. Nakonec každá věda určuje, jaké vlastnosti a stránky objektivní reality a v jakých hranicích je může i musí zkoumat. Tudíž každá věda usiluje objevit okruh problémů, který tvoří její základ jako vědy. Kromě toho objasňuje také specifiku svého obsahu z hlediska vlastností jeho jednotlivých prvků a jejich struktury, cesty přístupu k jejich studiu, systematizaci atd. Ve vědě může každý obecný nebo nejobecnější teoretický postulát plnit úlohu dílčího metodologického principu ve vztahu k ještě více dílčímu a konkrétnějším úkolům, které řeší daná věda. Tyto a některé další výchozí principy se stávají obsahem její vlastní metodologie.

Z toho vyplývá závěr, na který nebyl vždy jednotný názor, ale který je častěji připomínán v sovětské i naší literatuře: že totiž teoretické a metodologické základy konkrétních věd nerozpracovává pouze marxisticko-leninská filosofie, ale každá konkrétní věda ve vlastní sféře působnosti. Ještě před deseti lety se považovalo za běžné, že obecnou problematiku (např. specifické zákonitosti vojenství) a metodologii vojenské vědy, přednášenou na vysokých vojenských školách, mají rozpracovávat především katedry filosofie. Tím se ovšem filosofií ukládaly úkoly, které nemohla dosti dobře svými prostředky řešit, jestliže chtěla zůstat filosofií a vojenská věda byla současně degradována na pouhý popis principů a pravidel vedení ozbrojeného zápasu.

Filosofická problematika konkrétních věd vyplývající z vnitřních potřeb jejich

⁴⁾ V. I. Lenin, Spisy sv. 21, SNPL Praha 1957, str. 216

rozvoje vyžaduje, aby se jí zabývali filosofové v pevném svazku s představiteli dané konkrétní vědy. To platí plně i pro vojenskou vědu.

Vojenská věda je ve vztahu k filosofii speciální vědou. Proto i metodologie, kterou rozpracovává, je speciální metodologií vojenské vědy. Metodologie, kterou rozpracovává filosofie, je obecná metodologie věd. Metodologie každé konkrétní vědy se má k filosofické metodologii jako jednotlivé k obecnému. Vztah jednotlivého k obecnému odhalil všestranně V. I. Lenin ve své práci „K otázce dialektiky“: „... protiklady (jednotlivé je protikladné obecnému) jsou totožné: jednotlivé neexistuje jinak než v té souvislosti, která vede k obecnému. Obecné existuje jen v jednotlivém, skrze jednotlivé. Každé jednotlivé je (tak či onak) obecné. Každé obecné je částíčkou nebo stránkou (nebo podstatnou vlastností) jednotlivého. Každé obecné jen přibližně zahrnuje jednotlivé předměty. Každé jednotlivé se stává neúplně obecným...“⁵⁾

Aplikujeme-li to na vojenskou vědu, znamená to, že vojenská věda musí rozpracovávat speciální metodologii, založenou na obecné filosofické metodologii. Speciální metodologie, kterou můžeme nazvat vlastní metodologií vojenské vědy, se zabývá analýzou obecných vlastností jejího předmětu a objasňování, podstat-

ných souvislostí, zákonů války jako strategického zápasu. Jinými slovy metodologie vojenské vědy řeší úkoly, které se vztahují k teorii a metodě, předmětu, který řeší vojenská věda. Vojenská věda, jako každá jiná věda, je jednotou předmětu a metody a v tomto smyslu každý vědní obor musí řešit své specifické metodologické problémy.

Přitom důsledně uplatňování marxisticko-leninské filosofie jako nejobecnějšího metodologického je nezbytným předpokladem pro tvůrčí rozvoj vojenské vědy v nových podmínkách, zárukou, aby nedošlo k jejímu zplanění jako vědy a aby tato věda objasňovala procesy vojenství z pozic dělnické třídy jako objektivně nejprogresivnější síly společenského vývoje soudobé epochy. Je tedy předpokladem vysoké teoretické úrovně, stranickosti, třídnosti a ideové bojovnosti vojenské vědy.

Tvůrčí uplatňování marxismu-leninismu jako teoretického a metodologického základu vojenství a tím i další rozpracování vojenské vědy i marxisticko-leninské filosofie vyžaduje znalost a soustavné prohlubování filosofické přípravy vědeckých kádrů v oblasti vojenské znalosti voenskoteoretického odkazu klasiků marxismu-leninismu a na druhé straně stále hlubší vojenské teorie a praxe filosofů, kteří se zabývají problematikou vojenství.

⁵⁾ V. I. Lenin: Filosofické sešity, Praha 1954, str. 321